

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ АЛЖИРУ

MAIN DIRECTIONS OF ALGERIA'S FOREIGN POLICY

Петрушенко К.О.,

*студентка V курсу факультету міжнародних відносин
Інституту гуманітарних та соціальних наук Національного університету «Львівська політехніка»*

Рослонь Д.Т.,

*кандидат політичних наук,
старший викладач кафедри політології та міжнародних відносин
Інституту гуманітарних та соціальних наук Національного університету «Львівська політехніка»*

Алжир, як одна з найбільших та найвпливовіших країн Північної Африки, відіграє значну роль у формуванні регіональної та світової політики. Зовнішня політика Алжиру у XXI столітті є результатом складної взаємодії внутрішніх та зовнішніх чинників, які визначають її пріоритети, напрями та стратегії реалізації.

Стаття є дослідженням та детальним аналізом основних напрямків зовнішньої політики Алжирської Народної Демократичної Республіки. Автори розглядають історію становлення влади XXI століття, початок 1999 р. до сьогодення та ключові аспекти зовнішньої політики Алжиру, які й включають основні напрями формування зовнішньої політики країни. Автори систематизують і аналізують політичні зміни, які вплинули на формування зовнішньої політики Алжиру.

У статті було досліджено особливості формування зовнішньої політики Алжиру у XXI столітті, зокрема вплив внутрішніх чинників (політична система, економічна ситуація, соціальні та культурні фактори) та зовнішніх чинників (регіональне та міжнародне середовище, відносини з ключовими партнерами та гравцями) на її формування. Також було визначено та проаналізовано основні пріоритети зовнішньополітичного курсу Алжиру, так як сучасний Алжир позиціонує себе як регіональна держава і його зовнішньополітична спрямованість сьогодні – це Сахель і Африка. Слід зауважити, що Алжир продовжує дотримуватися політики нейтралітету та невтручання, виступаючи за дипломатичні методи врегулювання конфліктів, що відповідає його традиційній позиції на міжнародній арені. Водночас, активна участь у забезпеченні регіональної безпеки, боротьба з тероризмом та незаконною міграцією роблять країну важливим партнером для міжнародної спільноти.

Стаття є комплексним аналізом зовнішньої політики Алжиру у XXI столітті з урахуванням впливу внутрішніх та зовнішніх чинників, а також у виявленні особливостей формування та реалізації зовнішньополітичного курсу країни в умовах регіональних та глобальних викликів. Результати статті можуть сприяти глибшому розумінню ролі Алжиру у міжнародних відносинах, його стратегічних інтересів та можливих сценаріїв подальшого розвитку зовнішньої політики країни. Аналіз також дозволяє оцінити вплив Алжиру на регіональну безпеку, економічне співробітництво та геополітичну динаміку Північної Африки та Сахелю.

Ключові слова: Алжир, зовнішня політика, внутрішні чинники, зовнішні чинники, регіональна безпека, Північна Африка.

Algeria, as one of the largest and most influential countries in North Africa, plays a significant role in shaping regional and global politics. Algeria's foreign policy in the 21st century is the result of a complex interaction of internal and external factors that determine its priorities, directions, and implementation strategies.

The article is a study and detailed analysis of the main directions of the foreign policy of the People's Democratic Republic of Algeria. The authors consider the history of the formation of power in the 21st century, the beginning of 1999 to the present and key aspects of Algeria's foreign policy, which include the main directions of the formation of the country's foreign policy. The authors systematize and analyze the political changes that influenced the formation of Algeria's foreign policy.

The article examines the peculiarities of the formation of Algeria's foreign policy in the 21st century, in particular the influence of internal factors (political system, economic situation, social and cultural factors) and external factors (regional and international environment, relations with key partners and players) on its formation. The main priorities of Algeria's foreign policy were also identified and analyzed, as modern Algeria positions itself as a regional state and its foreign policy focus today is the Sahel and Africa. It should be noted that Algeria continues to adhere to a policy of neutrality and non-intervention, advocating diplomatic methods of conflict resolution, which is consistent with its traditional position on the international stage. At the same time, its active participation in ensuring regional security, the fight against terrorism and illegal migration make the country an important partner for the international community.

The article is a comprehensive analysis of Algeria's foreign policy in the 21st century, taking into account the influence of internal and external factors, as well as identifying the features of the formation and implementation of the country's foreign policy in the context of regional and global challenges. The results of the article can contribute to a deeper understanding of Algeria's role in international relations, its strategic interests, and possible scenarios for the further development of the country's foreign policy. The analysis also allows us to assess Algeria's impact on regional security, economic cooperation, and the geopolitical dynamics of North Africa and the Sahel.

Key words: Algeria, foreign policy, internal factors, external factors, regional security, North Africa.

Постановка проблеми. Алжир, як одна з найбільших та найвпливовіших країн Північної Африки, відіграє значну роль у формуванні регіональної та світової політики. Зовнішня політика Алжиру у XXI столітті є результатом складної взаємодії внутрішніх та зовнішніх чинників, які визначають її пріоритети, напрями та стратегії реалізації. Сучасний Алжир позиціонує себе як регіональна держава, тому зовнішньополітична спрямованість країни сьогодні – це Сахель і Африка. З огляду на це важливо розуміти ключові напрями зовнішньої політики країни, враховуючи як історичні передумови, так і сучасні геополітичні реалії. Алжир, будучи найбільшою за площею країною Африки та володіючи значними енергетичними ресурсами, відіграє важливу роль у регіональній та міжнародній політиці.

Отже, головна проблема дослідження полягає у визначенні того, як Алжир поєднує регіональні та глобальні інтереси у своїй зовнішній політиці та які виклики стоять перед країною для досягнення своїх цілей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Робота містить інформацію про основні напрямки та події, які формують зовнішню політику країни сформовані на основі аналізу роботи незалежного українського аналітичного центру із вивчення соціальних наук – ADAstra [1], на основі аналізу статей опублікованих Радою з міжнародних відносин, зокрема стаття Джефф Д. Портера, [2], на основі статей опублікованих Інститутом Близькосхідних досліджень та Центром Вільсона [3; 4; 5].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексний аналіз зовнішньої політики Алжиру у XXI столітті, виявлення основних чинників її формування та пріоритетів.

Алжир відіграє важливу роль у Північній Африці, а його зовнішня політика суттєво впливає на безпеку та стабільність у регіоні. Водночас країна стикається з такими викликами, як тероризм, нелегальна міграція, енергетична безпека та соціально-економічні труднощі, які впливають на його зовнішньополітичні рішення та пріоритети. З огляду на зміни у глобальному та регіональному середовищі, зовнішня політика Алжиру продовжує адаптуватися, що робить її предметом важливого аналізу та дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки Алжир є однією з найбільших і найвпливовіших держав Північної Африки, він відіграє ключову роль у регіональній та світовій політиці. Його зовнішня політика формується під впливом складної взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів, які визначають основні пріоритети та напрямки. Вивчення особливостей зовнішньополітичного курсу Алжиру є важливим для розу-

міння політичних процесів у Північній Африці та на Близькому Сході, а також для оцінки його ролі у міжнародних відносинах.

У XXI столітті зовнішня політика Алжиру зосереджена на зміцненні регіональної безпеки, боротьбі з тероризмом, мирному врегулюванні конфліктів та розширенні економічного співробітництва. Країна також прагне диверсифікувати міжнародні партнерства та відігравати активнішу роль у глобальних справах. Водночас Алжирська Народна Демократична Республіка загалом не виявляє значної зацікавленості в активній участі у глобальних геополітичних подіях за межами африканського континенту.

Перш ніж аналізувати основні напрямки зовнішньої політики Алжиру, потрібно зрозуміти її витоки формування. Для цього краще почати з аналізу влади, яка й безпосередньо формувала основні засади зовнішньої політики. У XXI столітті владу в Алжирі, умовно можна поділити на два етапи – це правління Абделазіз Бутефліка та Абдельмаджид Теббуна (табл. 1).

У XXI столітті Алжир демонструє комплексний підхід до своєї зовнішньої політики, основні аспекти алжирської політики включають 6 основних пунктів:

1. Регіональне домінування;
 2. Економічні виклики;
 3. Співпраця з великими державами;
 4. Вплив кліматичних змін на зовнішню політику;
 5. Роль у багатосторонніх міжнародних інституціях;
 6. Глобальні тенденції та порівняльний аналіз.
- Досліджуючи основні напрями зовнішньої політики Алжиру, важливо розглянути їх формування крізь призму як внутрішніх, так і зовнішніх чинників. Внутрішні фактори відіграють вирішальну роль у визначенні та реалізації зовнішньополітичного курсу країни, формуючи комплекс взаємопов'язаних аспектів, які впливають на її пріоритети, можливості та обмеження на міжнародній арені. До внутрішніх чинників можна віднести:

- Політична система та розстановка сил;
- Економічні фактори;
- Безпекова ситуація;
- Суспільні настрої та очікування;
- Ресурсні можливості та кадровий потенціал.

Враховання вище зазначених внутрішніх детермінантів, які тісно переплітаються та взаємодіють між собою, створюючи унікальну можливість для реалізації зовнішньої політики країни є необхідним для розуміння логіки та особливостей зовнішньополітичних рішень та дій Алжиру, а також для оцінки їх ефективності та потенційних наслідків як для самої країни, так і для регіону Північної Африки та міжнародної спільноти загалом.

**Основні напрямки та особливості формування зовнішньої політики Алжиру
в різні етапи правління**

Президент Алжиру	Роки президентства	Основні напрямки та особливості зовнішньої політики
Абделазіз Бутефліка	1999 – 2019	- Відновлення міжнародного іміджу Алжиру після громадянської війни - Активізація дипломатичних зусиль для врегулювання регіональних конфліктів – Розвиток економічних та енергетичних зв'язків з країнами Африки та Європи - Боротьба з тероризмом та радикалізмом на регіональному рівні
Абдельмаджид Теббун	2019 – дотепер	- Продовження курсу на зміцнення регіональної безпеки та стабільності - Пошук нових можливостей для економічного співробітництва та залучення інвестицій - Зміцнення відносин з країнами Африканського Союзу та Арабського Магрибу – Балансування між інтересами ключових міжнародних гравців, таких як США, ЄС, Росія та Китай

Зовнішні чинники визначають умови для формування зовнішньополітичного курсу Алжиру та реалізації його національних інтересів на міжнародній арені. Одним із ключових факторів, що впливають на політику країни, є регіональне середовище, зокрема ситуація в країнах Магрибу та Сахелю. Алжир межує з Марокко, Тунісом, Лівією, Нігером, Малі та Мавританією, і кожна з цих держав має власні виклики та проблеми, які безпосередньо впливають на безпеку та стабільність усього регіону.

До зовнішніх чинників належать:

- Регіональне середовище (країни Магрибу та Сахелю); [6]
- Відносини з ключовими міжнародними гравцями (ЄС, США, Росія, Китай); [7; 8]
- Глобальні тенденції та виклики (зміна клімату, пандемія, міграція, гонка озброєнь);
- Діяльність міжнародних організацій та форумів (ООН, Африканський Союз, Ліга арабських держав, ОПЕК).

З огляду на це, зовнішні чинники відіграють важливу роль у формуванні та реалізації зовнішньої політики Алжиру. Регіональне середовище, відносини з ключовими міжнародними гравцями, глобальні тенденції та виклики, а також діяльність міжнародних організацій створюють складний та динамічний контекст, в якому Алжир має захищати свої національні інтереси та реалізовувати свої зовнішньополітичні цілі. Аналізуючи ці зміни, можна краще зрозуміти позицію Алжиру на міжнародній арені.

Під впливом згаданих внутрішніх і зовнішніх чинників у XXI столітті сформувалися основні пріоритети зовнішньої політики Алжиру. Вони відображають прагнення країни гарантувати національну безпеку, сприяти економічному розвитку та зміцнити свої позиції на регіональному й між-

народному рівнях. До ключових напрямів зовнішньополітичного курсу Алжиру належать забезпечення регіональної стабільності та безпеки, захист економічних інтересів, посилення впливу в Африці та ісламському світі, а також участь у вирішенні глобальних викликів. Для ефективної реалізації цих завдань Алжир має проявляти гнучкість, балансувати між різними партнерами та інтересами, а також швидко адаптуватися до змін у безпековій, політичній та економічній ситуації на регіональному і світовому рівнях.

Висновки та перспективи подальших розв'язків у цьому напрямі. Отже, основні напрями зовнішньої політики Алжиру на сучасному етапі відображають ключові пріоритети та інтереси країни на регіональному та міжнародному рівнях. Вони охоплюють широкий спектр питань – від забезпечення безпеки та стабільності в регіоні до просування економічних інтересів та участі у вирішенні глобальних проблем.

Для систематизації матеріалу, до основних напрямів зовнішньої політики країни варто віднести:

1. Врегулювання регіональних конфліктів та зміцнення безпеки. Одним із ключових напрямів зовнішньої політики Алжиру є активна участь у розв'язанні конфліктів у Північній Африці та регіоні Сахелю. Країна виконує роль посередника у мирних процесах у Лівії та Малі, сприяючи політичному діалогу та національному примиренню. Зокрема, Алжир неодноразово ініціював міжнародні конференції та зустрічі, спрямовані на врегулювання лівійської кризи. Крім того, він відіграє важливу роль у підтримці мирної угоди в Малі, виступаючи гарантом її реалізації. Окрему увагу Алжир приділяє боротьбі з тероризмом і транснаціональною організованою злочинністю в регіоні, прагнучи зміцнити безпеку як на націо-

нальному, так і на регіональному рівнях. Водночас країна позиціонує себе як лідера в Магрибі та впливового гравця в африканській політиці. Проте її амбіції щодо домінування в Північній Африці стикаються із серйозною конкуренцією з боку Марокко. Це геополітичне суперництво спричинило затяжну конфронтацію між Алжиром і Рабатом, що впливає на регіональну стабільність.

2. Розвиток стратегічних партнерств та економічної співпраці. Важливим напрямом для зовнішньої політики Алжиру є диверсифікація та зміцнення міжнародних партнерств. Країна прагне вибудовувати збалансовані та взаємовигідні відносини з провідними світовими гравцями, зокрема з Європейським Союзом, Росією, Китаєм і США. ЄС залишається основним торговельним партнером і найбільшим інвестором в економіку Алжиру, забезпечуючи тісні економічні зв'язки. Водночас Алжир активно зміцнює стратегічне співробітництво з Росією, зосереджуючи увагу на енергетичному секторі та військово-технічному партнерстві. Спільні проекти охоплюють розвідку й видобуток вуглеводнів, технологічний обмін та підготовку кадрів. Зростає також роль Китаю як економічного партнера Алжиру, особливо в межах ініціативи "Один пояс, один шлях", що сприяє реалізації масштабних інфраструктурних проєктів. Попри певні розбіжності, Алжир підтримує партнерські відносини зі США, зокрема в галузі безпеки та боротьби з тероризмом. Співпраця між країнами включає підготовку алжирських сил спеціального призначення, обмін розвідувальною інформацією та проведення спільних військових навчань.

3. Економічна дипломатія та залучення інвестицій. У відповідь на падіння цін на нафту та необхідність диверсифікації економіки Алжир приділяє значну увагу економічній дипломатії та залученню іноземних інвестицій. Країна активно популяризує свій інвестиційний потенціал на міжнародних форумах і виставках, акцентуючи увагу на перспективних секторах, таких як сільське господарство, промисловість, відновлювальна енергетика та туризм. Для покращення інвестиційного клімату Алжир впроваджує реформи, спрямовані на створення сприятливих умов для іноземного бізнесу. Зокрема, у 2020 році уряд ухвалив новий закон про інвестиції, який спрощує адміністративні процедури, передбачає податкові та митні пільги, а також гарантує захист прав інвесторів. Крім того, Алжир активно долучається до регіональних інтеграційних ініціатив, розглядаючи їх як засіб розширення ринків збуту, залучення капіталу та прискорення економічного розвитку. Країна є учасником Африканської континентальної зони вільної торгівлі (AfCFTA), яка об'єднує 54 з 55 африканських держав із насе-

ленням понад 1,3 млрд осіб та сукупним ВВП у 3,4 трлн доларів.

4. Зміцнення позицій в Африці та ісламському світі. Алжир приділяє значну увагу зміцненню своїх позицій та авторитету в Африці та ісламському світі. Країна є активним членом Африканського Союзу, беручи участь у численних ініціативах, спрямованих на зміцнення миру, безпеки та розвитку на континенті. В межах цієї організації Алжир виступає за консолідацію зусиль у боротьбі з тероризмом, транснаціональною злочинністю та нелегальною міграцією. Як держава з переважно мусульманським населенням, Алжир підтримує тісні зв'язки з країнами арабського та ісламського світу через Лігу арабських держав і Організацію ісламського співробітництва. Алжир послідовно підтримує палестинське питання, закликаючи до створення незалежної Держави Палестина в кордонах 1967 року зі столицею в Східному Єрусалимі. Крім того, Алжир бере активну участь у дипломатичних зусиллях Ліги арабських держав та Організації ісламського співробітництва щодо врегулювання конфліктів у Лівії, Сирії та Ємені, сприяючи стабілізації ситуації в регіоні.

5. Участь у глобальному порядку денному. Прагнучи підвищити свій авторитет та вплив на міжнародній арені, Алжир все дедалі більше демонструє залученість до вирішення глобальних проблем сучасності. Країна активно бере участь у багатосторонніх зусиллях щодо боротьби зі зміною клімату, зокрема в рамках Паризької угоди, неодноразово оновлюючи свої зобов'язання з питань скорочення викидів парникових газів та розвитку відновлювальної енергетики. Алжир також є важливим учасником миротворчих операцій ООН, надаючи військовий та поліцейський персонал для місій в Африці та інших регіонах. Алжирські "блакитні шоломи" проходять високо кваліфіковану підготовку та здобули репутацію за професіоналізм та відданість справі миру.

Отже, основні напрями зовнішньої політики Алжиру відображають прагнення країни відігравати активну та конструктивну роль, переважно на регіональному рівні. Алжир прагне бути стабільним фактором миру в Північній Африці та Сахелі, надійним економічним партнером, лідером у мусульманському світі та відповідальним членом міжнародної спільноти. Для досягнення цих цілей країна повинна демонструвати гнучкість, збалансованість і послідовність у захисті своїх національних інтересів в умовах динамічного та складного міжнародного середовища. Основні напрями зовнішньої політики Алжиру спрямовані на забезпечення національної безпеки, підтримку економічного розвитку та зміцнення своїх позицій як на регіональному, так і на міжнародному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Горб А. *Зовнішня політика Алжиру: як країна змагається за домінування в Магрибі*. Аналітичний центр ADASTRA (2022). URL: <https://adastra.org.ua/blog/zovnishnya-politika-alzhiru-yak-krayina-zmagayetsya-za-dominuvannya-v-magribi>
2. Джефф Д. Портер. Політична нестабільність у Алжирі. Council on Foreign Relations. URL: <https://www.cfr.org/report/political-instability-algeria>
3. Зін Лабідін Гебулі. Зовнішня політика Алжиру: між надією та реальністю – Middle East Institute: Розглядає амбіції Алжиру у зовнішній політиці та його регіональну та міжнародну участь. URL: <https://www.mei.edu/publications/algerias-foreign-policy-between-hope-and-reality>
4. Кариус А., Гордон Н., Різі Л.. Дипломатія XXI століття: Зовнішня політика – це політика клімату . Wilson Center. Пропонує ширший погляд на перетин зовнішньої політики з глобальними питаннями, такими як кліматичні зміни. URL: <https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/uploads/documents/21stCenturyDiplomacy-040121.pdf> 55
5. Кессіді Дж. Архітектура зовнішньої політики США для XXI століття. Wilson Center. URL: <https://www.wilsoncenter.org/article/us-foreignpolicy-architecture-for-the-21st-century>
6. Зовнішня політика Алжиру: як країна змагається за домінування в Магрибі | ADASTRA. ADASTRA / Аналітичний центр. URL: <https://adastra.org.ua/blog/zovnishnya-politika-alzhiru-yak-krayina-zmagayetsya-za-dominuvannya-v-magribi>
7. China in the Maghreb: Threading the Needle of Algeria and Morocco. Wilson Center. URL: <https://www.wilsoncenter.org/article/china-maghreb-threading-needle-algeria-and-morocco>
8. Why Algeria's foreign policy should be more restrained. Middle East Eye. URL: <https://www.middleeasteye.net/opinion/algeria-why-foreign-policy-should-be-more-restrained>